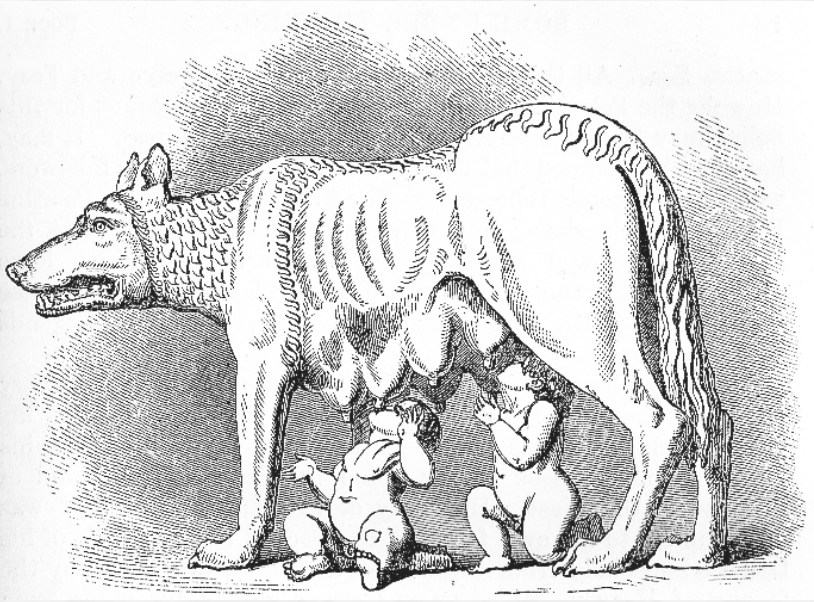

Latijn
Goed voor je
brein!

Latijn
Goed voor je
brein!

Ls Coronalis

Ls Coronalis

Omslagontwerp Ls Coronalis

ISBN: 9789402179422

© 2018 P en B Cornelissen, Hamont-Achel, Belgium

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, distributed, or transmitted in any form or by any means, including photocopying, recording, or other electronic or mechanical methods, without the prior written permission of the publisher.

Eerste druk

Inhoud

De bijsluiter	11
Lectio prima Lingua Latina.....	12
De uitspraak, het lidwoord, drie persoonsvormen, esse	14
Cognomina	15
Vocabularium	16
Lectio secunda Insula	20
Praesens, drie naamvallen in het enkelvoud type femina en dominus	22
Martialis, wonen in Rome	25
Vocabularium	26
Lectio tertia Tenebrae	29
Het praesens, vier naamvallen type femina en dominus.....	31
Iuvenalis, insulae.....	34
Vocabularium	36
Lectio quarta Villae	42
Dativus, de medeklinkerstemmen	43
Villae.....	45
Vocabularium	46
Lectio quinta Otium	49
Tweede groep onzijdig	50
Otium.....	50
Vocabularium	51
Lectio sexta Spectacula.....	55
Imperativus en vocativus.....	56
Spectacula.....	58
Vocabularium	59
Lectio septima Virgines Vestales	65
Zelfstandige naamwoorden van de derde groep.....	67
Vestaalse maagden.....	69
Vocabularium	70

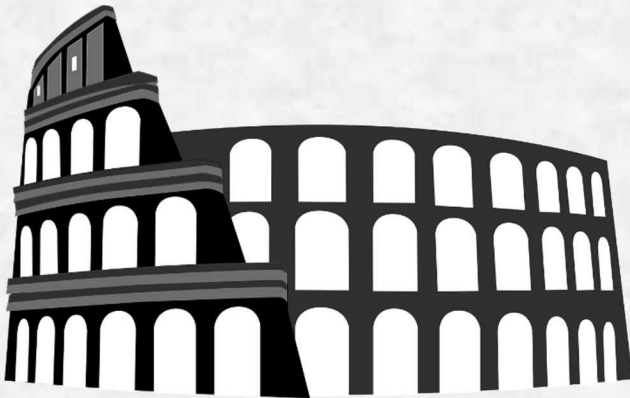
Lectio octava Reges Romani.....	75
De korte i-stammen, de indicativus imperfectum	77
De eerste Romeinse koningen, de Etrusken.....	79
Vocabularium	80
Lectio nona Medici Romani.....	85
De indicativus perfectum en plusquamperfectum actief.....	87
Romeinse artsen	90
Vocabularium	92
Lectio decima.....	101
De bijvoeglijke naamwoorden van de eerste klasse type magnus.....	103
De mannelijke zelfstandige naamwoorden van de tweede groep op er.....	105
De bijvoeglijke naamwoorden van de eerste klasse type pulcher.....	105
De bezittelijke voornaamwoorden	107
Pecunia non olet.....	108
Vocabularium	109
Lectio undecima Sapiens.....	115
De bijvoeglijke naamwoorden van de tweede klasse.....	117
Lucius Annaeus Seneca.....	120
Vocabularium	121
Lectio duodecima Parasitus.....	127
Het bijwoord	129
Cenipetae of tafelschuimers.....	130
Vocabularium	131
Herhalingsoefening: Zeg in het Latijn.....	140
Lectio tertia decima Ius Romanum	142
Het betrekkelijk voornaamwoord en de betrekkelijke bijzin.....	144
Het aanwijzend voornaamwoord is-ea-id	145
Ius Romanum Paulus.....	146
Vocabularium	147
Lectio quarta decima Rixa	152

Het futurum simplex	154
Decimus Iunius Iuvenalis.....	156
Vocabularium	157
Lectio quinta decima Vanitas.....	164
Het aanwijzend voornaamwoord	166
Vanitas	168
Vocabularium	169
Lectio sexta decima De bello Gallico.....	176
Het passivum of passief	178
De bello Gallico	185
Vocabularium	186
Lectio septima decima Druides.....	191
De infinitiefzin, accusativus cum infinitivo	193
De infinitivus praesens passief.....	193
De infinitivus perfectum actief en passief.....	193
Het gebruik van de infinitivus praesens en perfectum.....	194
Het gebruik van het participium perfectum.....	195
Velle, nolle, malle	196
Druïden.....	199
Vocabularium	200
Lectio duodevicesima Germania	207
Zelfstandige naamwoorden van de vierde groep	209
Zelfstandige naamwoorden van de vijfde groep.....	209
Participium praesens.....	210
Ablativus absolutus	211
Ire en ferre.....	212
Vorming superlativus.....	214
Vocabularium	215
Lectio undevicesima Educatio	222
Deponentia	224

Het defectieve werkwoord odi, hater	227
Het aanwijzend voornaamwoord ipse-a-um	228
Het aanwijzend voornaamwoord idem-eadem-idem	229
Het onbepaald voornaamwoord quidam- quaedam, -quoddam	230
Ablativus absolutus type 2	231
Educatio	232
Vocabularium	233
Lectio vicesima	245
De coniunctivus praesens	248
De indicativus futurum exactum	252
Het participium futurum	253
Fieri	254
Het gebruik van de dativus	255
Mercurius	256
Vocabularium	257
Lectio una et vicesima De artificiis et quaestibus	264
De trappen van vergelijking	266
Het gerundivum als naamwoordelijk deel van het gezegde	268
Quisquam	269
Aliquis	269
Posse	270
De dativus na samengestelde werkwoorden	271
Rangen en standen	272
Vocabularium	273
Lectio altera et vicesima Divus Claudius	281
De coniunctivus imperfectum	284
De coniunctivus na cum	285
Het gerundium	286
De gerundivumconstructie	287
Het vragend voornaamwoord quis-quaе-қuid	288

Indirecte vraag	288
De dativus possessivus	288
Vocabularium	290
Lectio tertia et vicesima Fabula	300
Coniunctivus perfectum	302
Coniunctivus plusquamperfectum	302
De coniunctivus in de bijzin van de indirecte rede	305
Constructie na werkwoorden van vreezen	305
Ut + coniunctivus	305
Het gerundivum als naamwoordelijk deel van het gezegde onpersoonlijk gebruikt.307	
Phaedrus	308
Vocabularium	309
Lectio quarta et vicesima Urbs pulchra.....	322
Onbepaalde voornaamwoorden	326
De imperativus futurum	326
De relatieve aansluiting	327
Semi- deponentia	327
Het gebruik van genitivus	327
Vir, vis, moenia.....	328
Afwijkende bijwoorden.....	328
Plautus	329
Vocabularium	330
Lectio quinta et vicesima Ars amatoria	337
Het elegisch distichon	340
Fore	345
Verkorte werkwoordsvormen.....	345
Quin.....	345
Ars amatoria	346
Vocabularium	348
Lectio sexta et vicesima Plinius Minor	354

Onregelmatige trappen van vergelijking.....	356
De tijdbepalende bijzin	356
De redengevende bijzin.....	357
De vergelijkende bijzin	357
Plinius Minor.....	358
Vocabularium	359
Lectio septima et vicesima Christiani.....	367
De voorwaardelijke bijzin.....	369
De toegevende bijzin.....	369
De veralgemening	369
De christenen in Rome.....	371
Vocabularium	372
Uitwerkingen van de opdrachten:	384
Woordenlijst	440

De bijsluiters

We hebben gekozen voor een pittige methode om Latijn te leren. In elke les komen er **vocabularium, grammatica en culturele weetjes** voorbij.

De bladspiegel en de plaatjes helpen je om de leerstof te onthouden. **De oefeningen** zetten je verder op pad. Probeer de **Latijnse zinnestelsels** aan het begin van iedere les te **memoriseren**, doe hetzelfde met **het vocabularium** en de **grammaticale rijtjes**, maak dan de opdrachten. **De uitwerkingen** staan achter in het boek. Besteed ook zeker de nodige aandacht aan **de culturele weetjes**.

Achter in het boek vind je **het vocabularium tot en met lectio XXII**. De woorden uit de teksten **vanaf lectio XXII** zijn niet meer opgenomen in de woordenlijst om de omvang van het boekje te beperken.

Herhaal constant!

Repetitio est mater studiorum!

1. Repetitio est mater studiorum.

Lectio prima Lingua Latina

Haec mihi prima lectio est.

Dit is voor mij de eerste les.

Nondum omnia lingua Latina dico.

Ik zeg nog niet alles in het Latijn.

Lingua Latina difficilis est.

De Latijnse taal is moeilijk.

Minime lingua Latina facilis est!

Helemaal niet, de Latijnse taal is gemakkelijk!

Recte dicis!

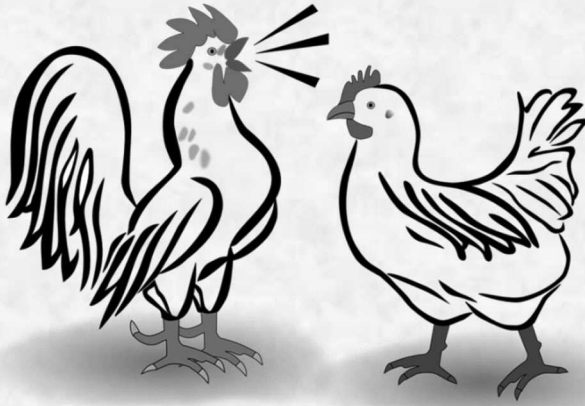
Je spreekt juist!

Cito omnia lingua Latina dicis!

Snel zeg je alles in het Latijn!

2. Non recte dicis.

3. Cito omnia lingua Latina dicis!

Salve!

Gegroet!

Salve gallus sum. Ut vales?

Ik ben een haan. Hoe maak je het?

Valeo!

Ik maak het goed!

Linguam Latinam disco.

Ik leer de Latijnse taal.

Bene!

Goed!

Quod praenomen tibi est?

Welke voornaam heb je?

Castor sum.

Ik ben Castor

Sum, es.

Ik ben, jij bent.

Valeo, vales, valet.

Ik stel het goed, jij stelt het goed, hij stelt het goed.

De uitspraak, het lidwoord, drie persoonsvormen, esse

We spreken het Latijn uit zoals het Nederlands behalve:

V wordt uitgesproken als W.

C wordt uitgesproken als K.

U wordt uitgesproken als OE.

G wordt uitgesproken zoals de G in het Franse garçon.

I gevolgd door een klinker wordt als een J uitgesproken.

OE wordt uitgesproken zoals de OY in het Engelse boy.

We leggen de nadruk op de voorlaatste lettergreep als deze lang is, is deze voorlaatste kort, dan leggen we de nadruk op de derde laatste lettergreep.

Het Latijn heeft **GEEN LIDWOORD.**

In het Latijn hoeft **het onderwerp niet uitgedrukt** te worden. De persoon zit vevat in de persoonsuitgang van het werkwoord.

Actief: O: ik S: jij T: hij, zij, het

Het werkwoord zijn is onregelmatig:

Sum: Ik ben, vergelijk met het Frans: Je suis.

Es: Jij bent, vergelijk met het Frans: Tu es.

Est: Hij, zij, het is, vergelijk met het Frans: Il, elle est.

Est mihi betekent **ik heb**.

Cognomina

Romeinse mannen hadden drie namen: een voornaam, PRAENOMEN, een familienaam, NOMEN GENTILICIUM en een bijnaam, COGNOMEN.

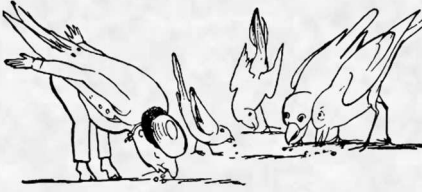
Bijvoorbeeld Marcus Tullius Cicero, de grootste Romeinse redenaar.

Cicero, cicer betekent erwt ... Onze beroemde Cicero had blijkbaar een voorouder die op de eerste rij stond toen ze de erwtvormige neuswratten uitdeelden.

Andere Romeinse cognomina zijn: Brutus, dommerik, Flavius, rosse, Flaccus, hangoor.

4. Flaccus sum.

5. Brutus sum.

Vocabularium

Om Latijn te leren moet je niet alleen de betekenis van de woorden onthouden maar ook de **grammaticale aanvulling**. De betekenis hiervan wordt later uitgelegd.

hic, haec, hoc	deze, dit
lectio, lectionis	les
primus- a-um	eerste
esse, sum	zijn
nondum	nog niet
lingua, ae	taal
Latinus- a-um	Latijns
difficilis- is-e	moeilijk
facilis- is-e	gemakkelijk

minime	allerminst
bene	goed
recte	juist
cito	snel
dicere, dico	zeggen, spreken
Salve.	Gegroet.
valere, valeo	het goed stellen
Ut vales?	Hoe gaat het met jou?
praenomen, praenominis	voornaam
discere, disco	leren
mihi	voor mij
tibi	voor jou
gallus, i	haan

Oefening: Vertaal.

bene	cito
dicere, dico	difficilis-is-e
discere, disco	esse, sum
facilis-is-e	gallus, i
hic, haec, hoc	Latinus-a-um
lectio, lectionis	lingua, ae

mihi	minime
nondum	praenomen, -minis
primus-a-um	recte
Salve.	tibi
Ut vales?	valere, valeo

Oefening: Zeg in het Latijn.

allerminst	deze, dit
eerste	Gegroet.
gemakkelijk	goed
haan	het goed stellen
Hoe gaat het?	juist
Latijns	leren
les	moeilijk
nog niet	snel
taal	voor mij
voor jou	voornaam
zeggen, spreken	zijn

Vul aan zoals in het voorbeeld.

Voorbeeld: Marcus: nomen

1. Tullius
2. Cicero
3. Publius
4. Cornelius
5. Lentulus (=sloom).....

Oefening: Vertaal.

- I. Discis linguam Latinam.
- II. Castor gallus est.
- III. Recte disco.
- IV. Haec cito discis.
- V. Prima lectio facilis est.
- VI. Minime prima lectio difficilis est!

- VII. Lectio secunda difficilis est.
- VIII. Recte dicis!
- IX. Cito omnia lingua Latina dico!
- X. Gallus lentulus est.

Oefening: Zeg in het Latijn.

- I. Je maakt het goed.
- II. Ik spreek correct
- III. Jij leert snel.
- IV. Gegroet!
- V. Hoe maak je het?
- VI. Ik maak het goed.
- VII. Welke voornaam heb je?
- VIII. Castor is een haan.
- IX. De Latijnse taal is moeilijk.
- X. Ik zeg nog niet alles in het Latijn.

6. Lingua Latina facilis est.

Lectio secunda Insula

Cynthiam Quintus amat

Quintus houdt van Cynthia.

Quam Cynthiam?

Welke Cynthia?

Cynthiam luscam amat.

Hij houdt van de eenogige Cynthia.

Cynthia unum oculum non habet.

Cynthia heeft één oog niet.

Quintus duos oculos non habet.

Quintus heeft twee ogen niet. (Vrij naar Martialis, III, 8)

Cynthia Terentiae ancilla est.

Cynthia is de slavin van Terentia.

Terentia domina est.

Terentia is de bazin.

Quintus in insula habitat.

Quintus woont in een flatgebouw.

7. Quintus Cynthiam amat.

8. Insula

Praesens, drie naamvallen in het enkelvoud type femina en dominus

De onvoltooid tegenwoordige tijd noemen we in het Latijn het PRAESENS.

We zagen reeds **drie persoonsuitgangen** van het praesens actief:

O: ik

S: jij

T: hij, zij, het

In het praesens wordt **de persoonsuitgang achter de praesensstam** geplaatst bij werkwoorden waarvan de stam eindigt op a, e en lange i.

Je vindt **de praesensstam** door bij de infinitivus (=noemvorm) RE weg te laten. De infinitivus is de vorm die je in woordenlijst vindt.

Uitzonderingen bevestigen de regel:

Bij werkwoorden met stam op a **trekt de a samen met de o** in de eerste persoon enkelvoud van het praesens actief en blijft alleen de o staan.

Het werkwoord esse, zijn, is onregelmatig:

Sum: Ik ben.

Es: Jij bent.

Est: Hij, zij, het is.

Werkwoorden worden VERVOEGD.

Hier onder vind je **een overzicht van de geziene vervoegingen:**

PRAESENSSTAM op a, amare, liefhebben

ENKELVOUD

eerste persoon	amo
-----------------------	-----

tweede persoon	amas
-----------------------	------

derde persoon	amat
----------------------	------

PRAESENSSTAM op e, valere, het goed stellen

ENKELVOUD

eerste persoon	valeo
-----------------------	-------

tweede persoon	vales
-----------------------	-------

derde persoon	valet
----------------------	-------

PRAESENSSTAM op lange i, audire, horen

ENKELVOUD

eerste persoon	audio
-----------------------	-------

tweede persoon	audis
-----------------------	-------

derde persoon	audit
----------------------	-------

Zelfstandige en bijvoeglijke naamwoorden veranderen van vorm al naargelang hun functie in de zin. Het Latijn heeft om die reden een **vrije woordorde**.

Zelfstandige en bijvoeglijke naamwoorden worden VERBOGEN.

Er zijn in het Latijn **vijf groepen van zelfstandige naamwoorden**.

De eerste groep eindigt op a en is meestal vrouwelijk.

De tweede groep eindigt deels op us en is dan meestal mannelijk.

De vorm die de zelfstandige en bijvoeglijke naamwoorden aannemen al naargelang hun functie in de zin noemen we **NAAMVALLEN**.

In de lessen kwamen er drie naamvallen voorbij:

De nominativus drukt het onderwerp en het naamwoordelijk deel van het gezegde uit. Deze naamval vind je in de woordenlijst.

De accusativus drukt het lijdend voorwerp uit of staat na bepaalde voorzetsels en eindigt in de eerste en tweede groep in het enkelvoud op M.

De ablativus drukt de bijwoordelijke bepaling uit of staat na bepaalde voorzetsels en eindigt in de eerste groep in het enkelvoud op A en in de twee mannelijke groep in het enkelvoud op O.

Uiteindelijk is in het Volkslatijn alleen de ablativus blijven bestaan. Dat zien we in de evolutie naar de Romaanse talen.

Hier onder vind je **een overzicht** van de behandelde verbuigingen:

GROEP 1, vrouwelijke zelfstandige naamwoorden op a

ENKELVOUD

nominativus	femina
accusativus	feminam
ablativus	femina

GROEP 2, mannelijke zelfstandige naamwoorden op us

ENKELVOUD

nominativus	dominus
accusativus	dominum
ablativus	domino

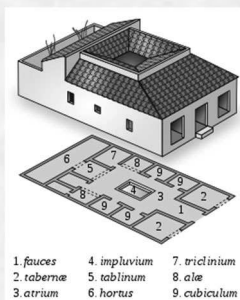
Martialis, wonen in Rome

Martialis was een **spotdichter uit de eerste eeuw na Christus**. In zijn vlijmscherpe epigrammen neemt hij verschillende facetten uit de samenleving op de korrel.

Rome kende in de eerste eeuw na Christus ongeveer een miljoen inwoners. Er waren verschillende standen. Je had de mensen die afkomstig waren van de oude adel, de geldadel, de kleine zelfstandigen, de scharrelaars en de slaven.

De scharrelaars woonden meestal in een **insula**, letterlijk eiland. De insulae waren woonkazernes in de stad zonder enig comfort. Er waren geen sanitaire voorzieningen en men had geen keuken, laat staan glazen vensters. Het waaide er voor in en achter uit. **Iuvenalis, een satiredichter uit de eerste eeuw na Christus** wijst op de gevaren in het nachtelijke Rome: Als je een insula passeerde, dan liep je veel kans de inhoud van de pispot in je nek te krijgen.

De rijke Romein woonde in een **domus**, een mooi herenhuis, dat meestal volgens hetzelfde plan gebouwd was. Men had zeer kleine of geen vensters om de hitte buiten te houden. Met fresco's werd het interieur opgevrolijkt. Je had de indruk dat je buiten was. De mens is altijd op zoek geweest naar een werkelijkheid buiten de realiteit.

9. Domus

Vocabularium

Om Latijn te leren moet je niet alleen de betekenis van de woorden onthouden maar ook de **grammaticale aanvulling**. De betekenis hiervan wordt later uitgelegd.

femina, ae	vrouw
amare, amo	houden van
secundus- a-um	tweede
unus- a-um	één
oculus, i	oog
habere, habeo	hebben
ancilla, ae	meid, slavin
insula, ae	eiland, flatgebouw
habitare, habito	wonen
domina, ae	bazin

10. Ancilla

Oefening: Vertaal.

amare, amo	ancilla, ae
domina, ae	femina, ae
habere, habeo	habitare, habito
insula, ae	oculus, i
secundus-a-um	unus-a-um

Oefening: Zeg in het Latijn.

bazin	één
eiland, flatgebouw	hebben
houden van	meid, slavin
oog	tweede
vrouw	wonen

Oefening: Vertaal.

- I. Quintus dominam amat.
- II. Domina in insula habitat.
- III. Cynthia unum oculum habet.
- IV. In insula habito.
- V. Ubi (=waar) habitas?
- VI. Vales?
- VII. Gallum audio.
- VIII. Cynthia oculo videt. (videre=zien)
- IX. Ancillam habeo.
- X. Feminam audit.

Oefening: Zeg in het Latijn.

- I. Ik heb een haan.
- II. De haan stelt het goed.
- III. De haan woont op (= in + ablativus) een eiland.
- IV. De bazin houdt van de haan.
- V. De haan houdt van de bazin.
- VI. De bazin heeft één (=unum) oog.

- VII.** Ik woon in een flatgebouw.
VIII. Jij hebt een slavin.

11. Gallus valet.

Lectio tertia Tenebrae

Ubi habitatis?

Waar wonen jullie?

Romae in casa dominae habitamus.

Wij wonen in een hutje van de bazin in Rome.

Romae multa pericula tenebrarum habemus.

In Rome hebben we vele gevaren van de duisternis.

De altis insulis testa cerebrum ferit!

Vanuit de hoge flatgebouwen slaat een dakpan tegen je hersenpan!

Vasa de fenestris insularum cadunt.

Vazen vallen uit de vensters van de flatgebouwen.

Numquam intestati ad cenam amici aut amicae imus.

We gaan nooit naar een etentje van een vriend of een vriendin zonder een testament gemaakt te hebben.

Contenti sumus si defundunt patulas pelves.

We zijn tevreden als ze de brede vergaarbekkens uitgieten. (een schrale troost) (Vrij naar Iuvenalis III, 268-278)

12. Contentus sum si defundunt patulas pelves.

13. Numquam intestati ad cenam imus.

Het praesens, vier naamvallen type femina en dominus

De onvoltooid tegenwoordige tijd noemen we in het Latijn het PRAESENS.

We zagen reeds drie persoonsuitgangen van de indicativus praesens actief in het enkelvoud:

O: ik

S: jij

T: hii, zij, het

Nu volgen drie persoonsuitgangen van de indicativus praesens actief in het meervoud:

MUS: wij

TIS: jullie

NT: zij

In het praesens wordt de persoonsuitgang achter de praesensstam geplaatst bij werkwoorden waarvan de stam eindigt op a, e en een lange i.

Je vindt de praesensstam door bij de infinitivus (=noemvorm) RE weg te laten. De infinitivus is de vorm die je in woordenlijst vindt.

Uitzonderingen bevestigen de regel:

Bij werkwoorden met stam op a trekt de a samen met de o in de eerste persoon enkelvoud van het praesens actief en blijft alleen de o staan.

Bij de werkwoorden met stam op lange i staat de bindvocaal U tussen stam en uitgang in de derde persoon meervoud.

Hier onder vind je een overzicht van de geziene vervoegingen:

praesensstam op a	ENKELVOUD	MEERVOUD
eerste persoon	amo	amamus
tweede persoon	amas	amatis
derde persoon	amat	amant
praesensstam op e		
eerste persoon	valeo	valemus
tweede persoon	vales	valetis
derde persoon	valet	valent
praesensstam op i		
eerste persoon	audio	audimus
tweede persoon	audis	auditis
derde persoon	audit	audiunt

We vervolledigen de vervoeging van **het onregelmatige esse**:

esse	ENKELVOUD	MEERVOUD
eerste persoon	sum	sumus
tweede persoon	es	estis
derde persoon	est	sunt

Zelfstandige en bijvoeglijke naamwoorden veranderen van vorm al naargelang hun functie in de zin. Het Latijn heeft om die reden een **vrije woordorde**.

Zelfstandige en bijvoeglijke naamwoorden worden VERBOGEN.

Er zijn in het Latijn **vijf groepen van zelfstandige naamwoorden**.

De eerste groep eindigt op a en is meestal vrouwelijk.

De tweede groep eindigt deels op us en is dan meestal mannelijk.

De vorm die de zelfstandige en bijvoeglijke naamwoorden aannemen al naargelang hun functie in de zin noemen we **NAAMVALLEN**.

In de lessen kwamen er drie naamvallen voorbij:

De nominativus duidt het onderwerp en het naamwoordelijk deel van het gezegde aan. Deze naamval vind je in de woordenlijst.

De accusativus duidt het lijdend voorwerp aan of staat na bepaalde voorzetsels en eindigt in de eerste en tweede groep in het enkelvoud op M.

De ablativus duidt de bijwoordelijke bepaling aan of staat na bepaalde voorzetsels en eindigt in de eerste groep in het enkelvoud op A en in de twee mannelijke groep in het enkelvoud op O.

Uiteindelijk is in het Volkslatijn alleen de ablativus blijven bestaan. Dat zien we in de evolutie naar de Romaanse talen.

We zagen al drie naamvallen in het enkelvoud, nu volgt een nieuwe naamval, **de genitivus en het meervoud van de vier geziene naamvallen.**

De genitivus drukt de bijvoeglijke van bepaling uit en eindigt in de eerste groep in het enkelvoud op AE en op ARUM in het meervoud.

Bij de mannelijke van de tweede groep eindigt de genitivus enkelvoud op I en de genitivus meervoud op ORUM.

Hier onder vind je het overzicht van de behandelde verbuigingen:

groep 1 op a	ENKELVOUD	MEERVOUD
nominativus	femina	feminae
genitivus	feminae	feminarum
accusativus	feminam	feminas
ablativus	femina	feminis
groep 2 op us		
nominativus	dominus	domini
genitivus	domini	dominorum
accusativus	dominum	dominos
ablativus	domino	dominis

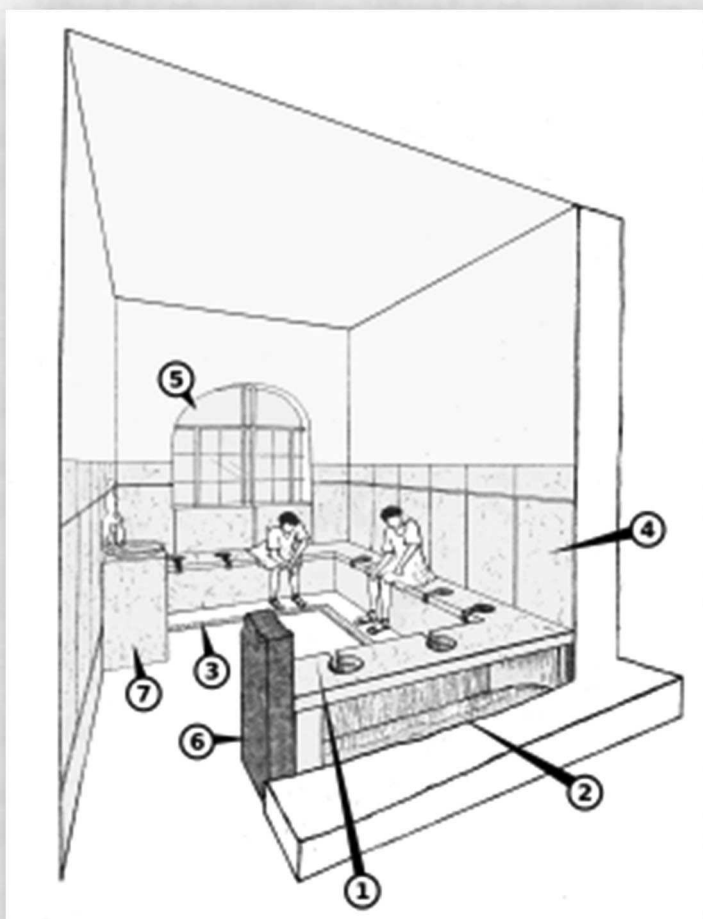
luvenalis, insulae

Het leven in Rome was voor de armen geen lolletje. Luvenalis, een satiredichter uit de eerste eeuw na Christus, laat niets aan de verbeelding over: **Wij wonen in een stad die grotendeels wordt overeind gehouden met stutten, zo lang en zo dun als een rietstengel: het solaaas van de huisbaas tegen bouwvalligheid. Oude scheuren en gaten stopt hij even toe en zegt dan: "Slaap lekker", terwijl het hele gevaarte in mekaar dreigt te storten. Geef mij maar een leven in een stad die nooit brandt en waar je s'nachts niet ligt te bibberen van angst. (luvenalis, III,193 et sqq.).**

De insulae hadden geen sanitaire voorzieningen. Men ging naar de openbare toiletten, **latrinae** en de openbare badhuizen, **thermae**. Haute cuisine à la maison zat er ook niet in. Het gewone volk at in een plaatselijke snackbar, **thermopolium**.

14. Thermopolium

15. Latrinae

Vocabularium

Om Latijn te leren moet je niet alleen de betekenis van de woorden onthouden maar ook de **grammaticale aanvulling**. De betekenis hiervan wordt later uitgelegd.

ubi	waar
casa, ae	hutje, stulpje
tertius- a-um	derde
multus- a-um	veel
periculum, i	gevaar
tenebrae, arum	duisternis
altus- a-um	hoog, diep
testa, ae	dakpan
ferire, ferio	slaan
cerebrum, i	hersenen
vasum, i	vaas
de + ablativus	van, van ... uit
fenestra, ae	venster

cadere, cado	vallen
numquam	nooit
ad + accusativus	naar
intestatus-a-um	zonder een testament
cena, ae	avondmaal
amicus, i	vriend
amica, ae	vriendin
ire, eo	gaan
contentus- a-um	tevreden
si	als, indien
defundere, defundo	naar beneden gieten
patulus- a-um	breed
pelvis, pelvis	vergaarbekken

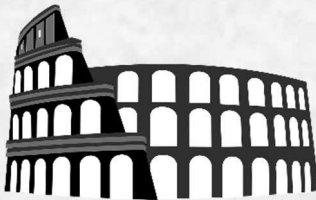
16. Tenebrae

Oefening: Vertaal.

ad + accusativus	altus-a-um
amica, ae	amicus, i
cadere, cado	casa, ae
cena, ae	cerebrum, i
contentus-a-um	de + ablativus
defundere, defundo	fenestra, ae
ferire, ferio	intestatus-a-um
ire, eo	multus-a-um
numquam	patulus-a-um
pelvis, pelvis	periculum, i
si	tenebrae, arum
tertius-a-um	testa, ae
ubi	vasum, i

Oefening: Zeg in het Latijn.

als, indien	avondmaal
breed	dakpan
derde	duisternis
gaan	gevaar
hersenen	hoog, diep
hutje, stulpje	naar
naar beneden gieten	nooit
slaan	tevreden
vaas	vallen
van, van ... uit	veel
venster	vergaarbekken
vriend	vriendin
waar	zonder een testament

Oefening: Vertaal.

- I. In casa dominarum habitatis.
- II. Testa cerebrum Quinti ferit.
- III. De fenestris vasa cadunt.
- IV. Pelves defundunt..
- V. Recte dicunt.
- VI. Valetis?
- VII. Cito ad cenam amicorum imus.
- VIII. Cynthia oculis videt. (videre=zien)
- IX. Pericula tenebrarum videtis.
- X. Linguam Latinam discitis.

Oefening: Zeg in het Latijn.

- I. Wij hebben hanen.
- II. Wij hebben vrienden en vriendinnen.
- III. Jullie horen de bazin.
- IV. Zij wonen in een hutje.
- V. De dakpan van het flatgebouw slaat tegen de hersenpan van mijn vriend.
- VI. Jij ziet (videre =zien) de duisternis.
- VII. Waar zijn de vrienden en vriendinnen van de bazinnen?
- VIII. Hoe maken jullie het?
- IX. Zij wonen in de flatgebouwen van vrienden.
- X. Wij houden van de duisternis.

17. Maquette van de Keizerthermen in Trier

Herhalingsoefening: Vertaal.

ad + accusativus	altus-a-um
amare, amo	amica, ae
amicus, i	ancilla, ae
bene	cadere, cado
casa, ae	cena, ae
cerebrum, i	cito
contentus-a-um	de + ablativus
defundere, defundo	dicere, dico
difficilis-is-e	discere, disco
domina, ae	esse, sum
facilis-is-e	femina, ae
fenestra, ae	ferire, ferio
gallus, i	habere, habeo
habitare, habito	hic, haec, hoc
insula, ae	intestatus-a-um
ire, eo	Latinus-a-um
lectio, lectionis	lingua
mihi	minime
multus-a-um	nondum
numquam	oculus, i
patulus-a-um	pelvis, pelvis
periculum, i	praenomen, -nominis
primus-a-um	recte
Salve.	secundus-a-um
si	tenebrae, arum
tertius-a-um	testa, ae
tibi	ubi
unus-a-m	valere, valeo
Ut vales?	vasum, i

18. Vasum

Herhalingsoefening: Zeg in het Latijn.

allerminst	als, indien
avondmaal	bazin
breed	dakpan
derde	deze, dit
duisternis	één
eerste	eiland, flatgebouw
gaan	Gegroet.
gemakkelijk	gevaar
goed	haan
hebben	hersenen
het goed stellen	Hoe gaat het?
hoog, diep	houden van
hutje, stulpje	juist
Latijns	leren
leren	les
meid, slavin	moeilijk
naar	naar beneden gieten
nog niet	nooit
oog	slaan
snel	taal
tevreden	tweede
vaas	vallen
van, van ... uit	veel
venster	vergaarbekken
voor mij	voor jou
voornaam	vriend
vriendin	vrouw
waar	wonen
zeggen, spreken	zijn
zonder een testament	

Lectio quarta Villae

Cynthia Romae non iam est.

Cynthia is niet meer in Rome.

Domina a Roma otium habet.

De bazin houdt vakantie ver van Rome.

In villa, quae in Campania est, manent.

Ze verblijven in een landgoed, dat zich in Campanië bevindt.

Tabellarius venit et dominae epistulam dat.

De postbode komt en geeft de bazin een brief.

Domina epistulam non intellegit.

De bazin begrijpt de brief niet.

Cynthia dominae dicit: Epistulam intellego.

Cynthia zegt tegen de bazin: Ik begrijp de brief.

Soror tua generosa est

Jouw zus is gul.

Tibi et domino decem gallos dat.

Zij geeft jou en de meester tien hanen.

Domina dicit: Gallos ancillis culinae damus.

We geven de hanen aan de slavinnen van de keuken.

Dativus, de medeklinkerstammen

We zagen voor **de eerste groep** vrouwelijke zelfstandige naamwoorden op a en **de tweede groep** mannelijke zelfstandige naamwoorden op us vier **naamvallen in het enkelvoud en het meervoud**.

De nominativus duidt het onderwerp en het naamwoordelijk deel van het gezegde aan. Deze naamval vind je in de woordenlijst.

De accusativus duidt het lijdend voorwerp aan of staat na bepaalde voorzetsels.

De ablativus duidt de bijwoordelijke bepaling aan of staat na bepaalde voorzetsels.

De genitivus drukt de bijvoeglijke van bepaling uit .

De nieuwe naamval, de dativus, drukt onder andere de aan/voor bepaling uit, het meewerkend voorwerp.

De zelfstandige naamwoorden van de eerste groep op a eindigen op AE in de dativus enkelvoud en op IS in de dativus meervoud.

De mannelijke zelfstandige naamwoorden op us eindigen op O in de dativus enkelvoud en op IS in de dativus meervoud.

Hier onder volgt dan **een overzicht** van de tot nu toe geziene verbuigingen:

Groep 1 op a	ENKELVOUD	MEERVOUD
nominativus	femina	feminae
genitivus	feminae	feminarum
dativus	feminae	feminis
accusativus	feminam	feminas
ablativus	femina	feminis

Groep 2 op us	ENKELVOUD	MEERVOUD
nominativus	dominus	domini
genitivus	domini	dominorum
dativus	domino	dominis
accusativus	dominum	dominos
ablativus	domino	dominis

Naast werkwoorden met stam op a, e of lange i, zijn er werkwoorden waarvan de praesensstam eindigt op een medeklinker. In deze vervoeging komt er een klinker, bindvocaal, tussen stam en uitgang. Nu wordt het belangrijk om de eerste persoon enkelvoud van het praesens te onthouden om het verschil te zien tussen videre, video, e-stam en intellegere, intellego, medeklinkerstam.

De vervoeging ziet er als volgt uit in de indicativus praesens actief:

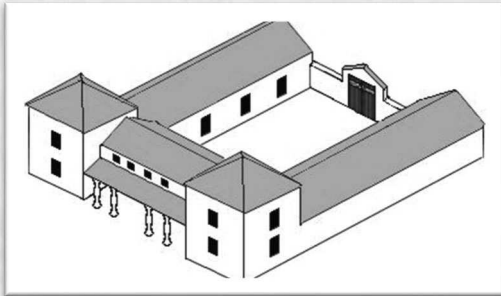
	ENKELVOUD	MEERVOUD
eerste persoon	intelleg-o	intelleg-i-mus
tweede persoon	intelleg-i-s	intelleg-i-tis
derde persoon	intelleg-i-t	intelleg-u-nt

19. Cerebrum valet.

Villae

De rijke Romeinen bezaten een tweede verblijf, **villa**, buiten Rome, waar ze wilden ontsnappen aan de hitte en de drukte van de stad. Deze villae, gesitueerd aan de kust of op het platteland, waren voorzien van alle luxe: mozaïekvloeren, fonteinen, fresco's, beelden, prachtige tuinen. Vooral de landstreek **Campanië**, de streek rond Napels was geliefd maar ook het platteland in de buurt van Rome, **Ostia** en **Tivoli**. **Marcus Tullius Cicero** bezat negen buitenverblijven.

20. Villa rustica, herenboerderij

21. Model Romeinse villa van Waver

Vocabularium

Om Latijn te leren moet je niet alleen de betekenis van de woorden onthouden maar ook de **grammaticale aanvulling**. De betekenis hiervan wordt later uitgelegd.

iam	al, reeds
quartus- a-um	vierde
otium, i	rust
a(b) + ablativus	weg van, vanaf
villa, ae	landgoed, landhuis
tabellarius, i	postbode
epistula, ae	brief
intellegere, intellego	begrijpen
soror, sororis	zus
generosus- a-um	gul
dare, do	geven
culina, ae	keuken

Oefening: Vertaal.

iam	quartus-a-um
otium, i	a(b) + ablativus
villa, ae	tabellarius, i
epistula, ae	intellegere, intellego
soror, sororis	generosus-a-um
dare, do	culina, ae

Oefening: Zeg in het Latijn.

al, reeds	vierde
rust	weg van, vanaf
landgoed	postbode
brief	begrijpen
zus	gul
geven	keuken

Oefening: Vertaal.

- I. Dominae aquam (=water) defundunt.
- II. Dominae generosa est.
- III. Tabellariis epistulas dant.
- IV. Epistulam feminae intellego.
- V. Soror linguam Latinam discit.
- VI. Ancillae in culina sunt.
- VII. Ancillis epistulam damus.
- VIII. Linguam Latinam intellegunt.

Oefening: Zeg in het Latijn.

- I. Wij geven de haan aan een slavin.
- II. Zij begrijpen de brief niet.
- III. De postbode geeft een brief aan de bazin.
- IV. De bazin geeft de postbode een haan.
- V. Jullie leren Latijn.
- VI. Wij leren niet voor de school (=schola) maar voor het leven (=vita).